

Coaliția antiotomană din vremea lui Mihai Viteazul

GHEORGHE CALOTOIU

Între anii 1590—1592 s-a format coaliția antiotomană — Imperiul Habsburgic, Spania, Veneția, Toscana, Ferrara — scopul ei fiind înlăturarea dominației otomane din Europa Centrală și de sud-est. Românii nu au rămas indiferenți față de ea.

Aportul însemnat adus războiului antiotoman de țările noastre reiese din scrisoarea de la 2 octombrie 1594 adresată lui Sigismund Rakocsi de către Aron Vodă, în care se spunea că „(...) și voievodul transalpin (Mihai) simte la fel cu moldoveanul (...) și s-ar mișca împotriva turcului“¹). Mai târziu, numeroși sârbi și bulgari se vor înrola în armata condusă de Mihai Viteazul și vor contribui la răsunătoarele sale victorii.

Pretextul dezlănțuirii războiului l-au constituit evenimentele din Bosnia, unde Hasan pașa duce din 1591 o luptă permanentă cu garnizoanele habsburgice de graniță. În fața Sisecului — în iunie 1593 — Hasan pașa a suferit o înfrângere zdrobitoare. Austriecii reușesc să cucerească câteva cetăți. În vara lui 1594, după încercarea nereușită a armatelor otomane de a forța Dunărea spre Slovacia și Boemia, prin luarea Comaronului, războiul a intrat într-o fază de stagnare. În lunile de toamnă ale anului 1594, țările române, în scopul eliberării lor de sub jugul turcesc, aderă la coaliția antiotomană.

Partea a doua a secolului al XVI-lea se caracterizează pentru țările române prin sporirea neîncetată a obligațiilor față de Poartă. Domnul Moldovei vorbind despre sine se intitula ca „numai ispravnicul sultanului în această țară“²).

Birurile grele puse de Alexandru vodă, domn al Țării Românești, provoacă un complot boieresc. Unii din complotiști sînt prinși și tăiați. Mihai, amestecat și el, află că i s-a hotărît pieirea și fuge în Transilvania. Aici, stă două săptămîni și cunoaște pe Baltazar Bathori, vărul lui

Sigismund, prin intermediul căruia primește scrisori destinate lui Eduard Barton, consulul englez, în vederea numirii domnești. În acest timp, de la Constantinopol este ajutat de unchiul său Iani și de Andronic Cantacuzino.

Așa cum sublinia Nicolae Iorga, „Mihai trece la Constantinopol, unde fruntașii cei mai bătrâni dintre boieri erau pribegi și-l cer domn ca fiind din neamul vechilor voievozi“³).

Chiar scrisoarea lui Andronic Cantacuzino către Petre Șchiopul, mazilul moldovean, înfățișează că „am ajutat ca Banul Mihai, bun păstor și creștin, și iubitor de săraci“⁴) să devină domn al Țării Românești.

În Țara Românească, în septembrie 1593, ajungea domn Mihai Vi-teazul. Mihai Vodă s-a născut în 1558, presupus ca fiu nelegitim al lui Pătrașcu vodă, așa cum consideră o parte din istorici. În tinerețe, Mihai s-a îndeletnicit cu negustoria. Un document polon îl arată ca negustor de vite, dar începând cu 1586 urcă întreaga scară a dregătorilor. În 1588 îl găsim ca bănișor de Mehedinți, în 1590 este mare stolnic, în 1591, sub Ștefan Surdul, devine mare postelnic și, după câteva luni, mare agă. Mihai era căsătorit cu Stanca Boldescu⁵), nepoata lui Dobromir fost ban al Olteniei. Iani, unchiul său, era ban al Olteniei și trebuia să meargă adesea la Constantinopol, timp în care Mihai îndeplinea funcția de ispravnic la Craiova.

În timpul acesta, apăsarea fiscală devenise insuportabilă; unele sate se risipeau, multe își vindeau moșia, crescând astfel numărul vecinilor sau rumânilor. Turcii au pornit a-și face în Țara Românească „lăcașuri și meceturi și începură a țipa români de nevoia turcilor“⁶), care le încălcau țara și legea. La venirea sa pe scaun, Mihai vodă se găsea într-un moment prielnic de a ridica sabia împotriva vrăjmașului, fiind deja formată Liga Sfântă.

Glasul papei Clement al VIII-lea (1592—1605) îndemna stăruitor pe toți monarhii să-și unească forțele împotriva turcilor. Concentrarea urma să se facă în jurul împăratului Rudolf al II-lea (1576—1612).

Participarea Țării Românești și Moldovei alături de Transilvania la această coaliție antiotomană este înfățișată și de scrisoarea lui Don Guillen către Filip al II-lea: „(...) tambien setiene quelos Moldavios y Balacos estan ynclinados de asistir al Emperador (de asemenea s-a auzit despre acei moldoveni și valahi că sînt de acord cu propunerile împăratului“⁷) — Rudolf al II-lea).

Sigismund Bathori, principele Transilvaniei, în februarie 1594 ajunge la o înțelegere cu Rudolf al II-lea; Aron vodă al Moldovei încheie și

el, la 16 august 1594, un tratat cu imperialii, declarându-se aliatul lor, obligându-se să colaboreze sub raport militar.

La 7 martie 1594, împăratul Rudolf al II-lea îl trimite pe raguzanul Marini Poli în Moldova și în Țara Românească pentru a le atrage în coaliție⁸). Emisarul papei, călugărul croat Alexandru Cumulovici, a venit la Alba Iulia la 23 februarie 1594 pentru a înjgheba — unirea celor trei domni — și mai târziu la 4 aprilie 1594 un alt delegat al împăratului făcea o vizită cu același scop, notându-și: „se sabe por cartas que en dichas he nombrado a Vuestra Magestad que el Transilvano, embiara sus comisarios a concluir la Liga (...) (se știe din scrisori că s-a zis că a sfătuit majestatea voastră pe transilvănean să îmbie pe comisarii săi să adere la Ligă)⁹).

Mihai Vodă trimite soli atât la Sigismund Bathori cât și la Aron Vodă; la cel dintâi pe Radu clucerul Buzescu iar la cel de-al doilea pe fratele acestuia, Preda stolnicul.

Aderarea țărilor române la coaliția antiotomană s-a făcut întâi separat, apoi sub forma unei confederații militare, fapt care a asigurat caracterul coordonat al operațiunilor și succesului. În toamna anului 1594 are loc o schimbare aproape completă a divanului — șapte dregători din opt — în a cărei componență intra boierimea care a sprijinit pe Mihai Viteazul în frunte cu boierii Buzești.

Momentul care marchează începutul războiului este luna noiembrie 1594, când cele trei țări române încep să acționeze unitar împotriva turcilor. La 13 noiembrie 1594, Mihai vodă ridică steagul luptei împotriva dominației otomane. Acest lucru nemulțumește pe sultan și documentul ne redă acest fapt: „el campo turquesco era partido de Constantinopol contra los Principes de Valaquie y Moldavia (...) Ferrat baxa General del Exercito (...) hacer la puente el Denubio para pasar en Valachia“¹⁰) (armatele erau pregătite de plecare contra domnitorilor din Valahia și Moldova (...) Ferrat pașa general de armată a ordonat să se facă un pod peste Dunăre pentru a trece în Valahia).

Alt document se referă la pregătirile de luptă ale turcilor împotriva Țării Românești: „y se ponian en orden quatro galera para passar el Danubiox con mucha artilleria y municiones“ (și s-a dat ordin ca 4 corăbii să treacă Dunărea cu multă artilerie și muniție¹¹).

În conformitate cu planul alcătuit anterior, sprijinit de propriile sale trupe și de cele trimise de Sigismund Bathori, așa cum spune „Cronica Buzeștilor“: „(...) purcese Mihai vodă cu muntenii și transilvănenii la Giurgiu și ocolind cetatea Giurgiului începură a o bate cu tunurile“¹²). Atacul purtat împotriva turcilor pe linia Dunării s-a desfășurat în con-

dițiile unei depline surprize. În ciuda vremii de iarnă, Mihai Viteazul lovește pe turci la Tîrgul de Floci, la vărsarea Ialomiței, la 1 ianuarie 1595, și Hîrșova, Silistra la 8 ianuarie. Pretutindenii turcii sînt învinși.

Moldovenii veniseră la rîndul lor să distrugă locul de strajă și de pîndă al turcilor la Ismail. Muntenii lui Mihai vodă surprind la Silistra chiar pe Ștefan Surdul, care venise cu un capugiu împărătesc pentru instalarea pe scaunul Țării Românești.

Pentru a împiedica unirea forțelor turcești și tătare, Mihai a trimis împotriva acestora din urmă un corp de oaste condus de Buzești și de Radu Calomfirescu. La Hulubești, Putineiu și Stănești, sprijinatorii lui Bogdan vodă sînt învinși, între 14—16 februarie 1595.

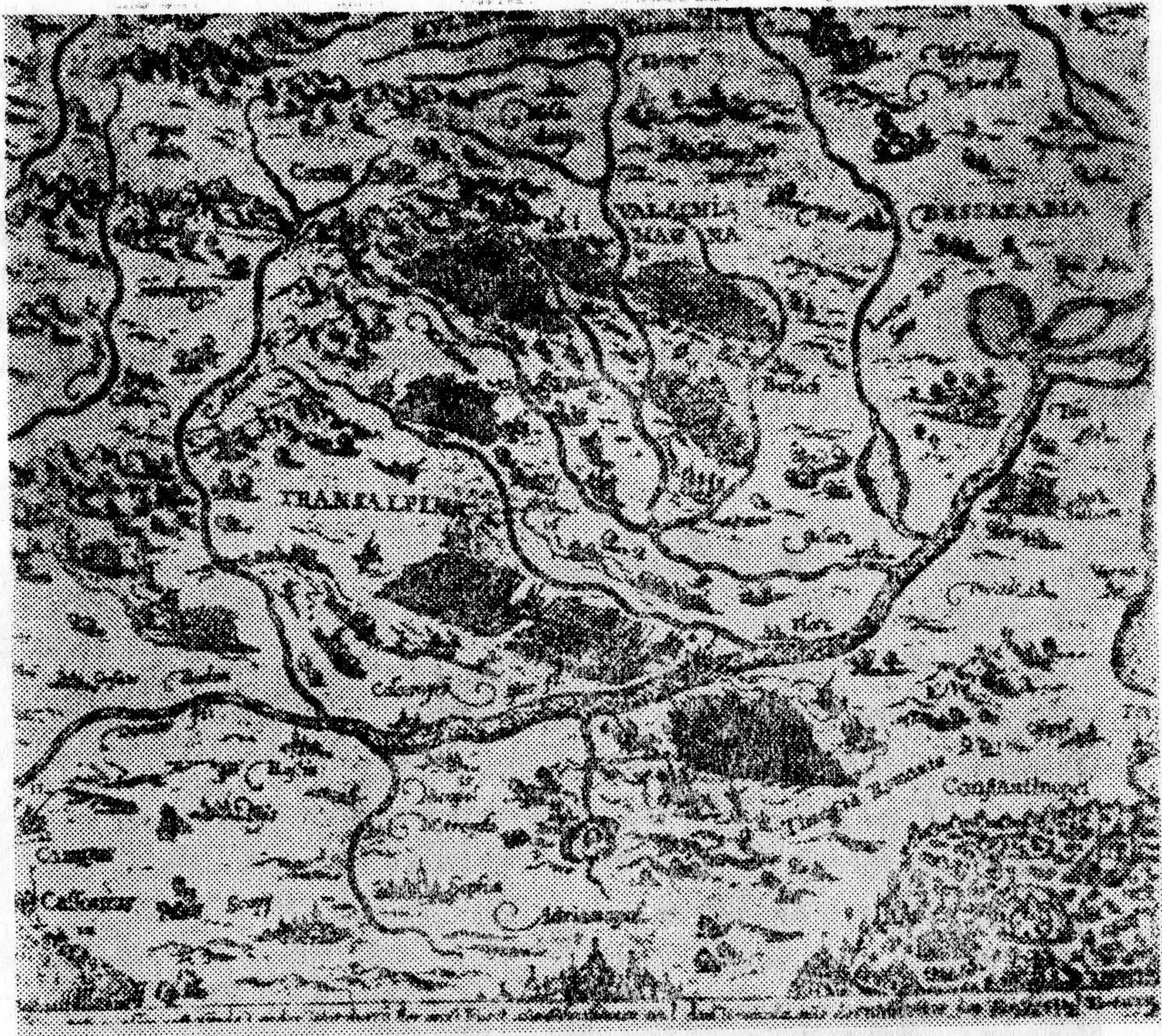
Mihai a trebuit să conteze numai pe forțele sale proprii împotriva dușmanului tătar Gazi-Ghiraj la Șerpătești, unde, după cum consemnează „Cronica Buzeștilor“, un mare rol în această victorie l-a avut banul Manta „(...) am avut asupra lor încă o biruință luîndu-li tunurile și ce alte calabalicuri au avut, dar însuși hanul a scăpat și s-a adăpostit în Silistra“¹³).

Oastea turco-tătără, în retragere, se oprește la Rusciuc. Mihai trece Dunărea pe gheață, pe la Marotin, obținînd o strălucită victorie asupra Rusciucului ocupat de turci și tătari; amîndoi pașii sînt uciși, orașul este ars și prădat, așa cum consemnează memoriul lui Mihai Viteazul: „(...) am pus să se dea foc cetății (...) iar pe creștini cu familiile lor i-am făcut să treacă în Țara Românească“¹⁴).

Armatele victorioase ale lui Mihai fac incursiuni pe tot țărmul drept al Dunării, băștinașii încurajați de aceste succese se răscoală și ei, aproximativ 2 000 de haiduci atacă Sofia. Turtucaia este arsă, Babadagul este ocupat de oștile lui Aron vodă. Iată atestarea documentară: „Mihail Boieboda tomo Vidin p Silicopoli y Nicopoli p que estan con un incredibile miedo en Constantinopol“ — Mihai vodă ocupă Vidinul și Silistra și Nicopolu și cei de la Constantinopol aveau o teamă nemărginită¹⁵). Chiar și Brăila, întărită cu ziduri și apărată de 1 000 de turci, cade în martie 1595, după un atac repetat condus de banul Manta și de Albert Kiraly, noul comandant al corpului unguresc.

Ecoul acestor succese era atît de mare, încît la Constantinopol se anunța apropierea armatelor Țării Românești de Adrianopol. Un raport diplomatic consemna: „alerga la el din toate părțile o mulțime de oșteni, pentru faima marii sale bărbății și a generozității sale“¹⁶).

În acea perioadă cronicile semnalau că țara noastră“ e un adevărat zid a toată creștinătatea contra acestui dușman“¹⁷) care era Imperiul Otoman.

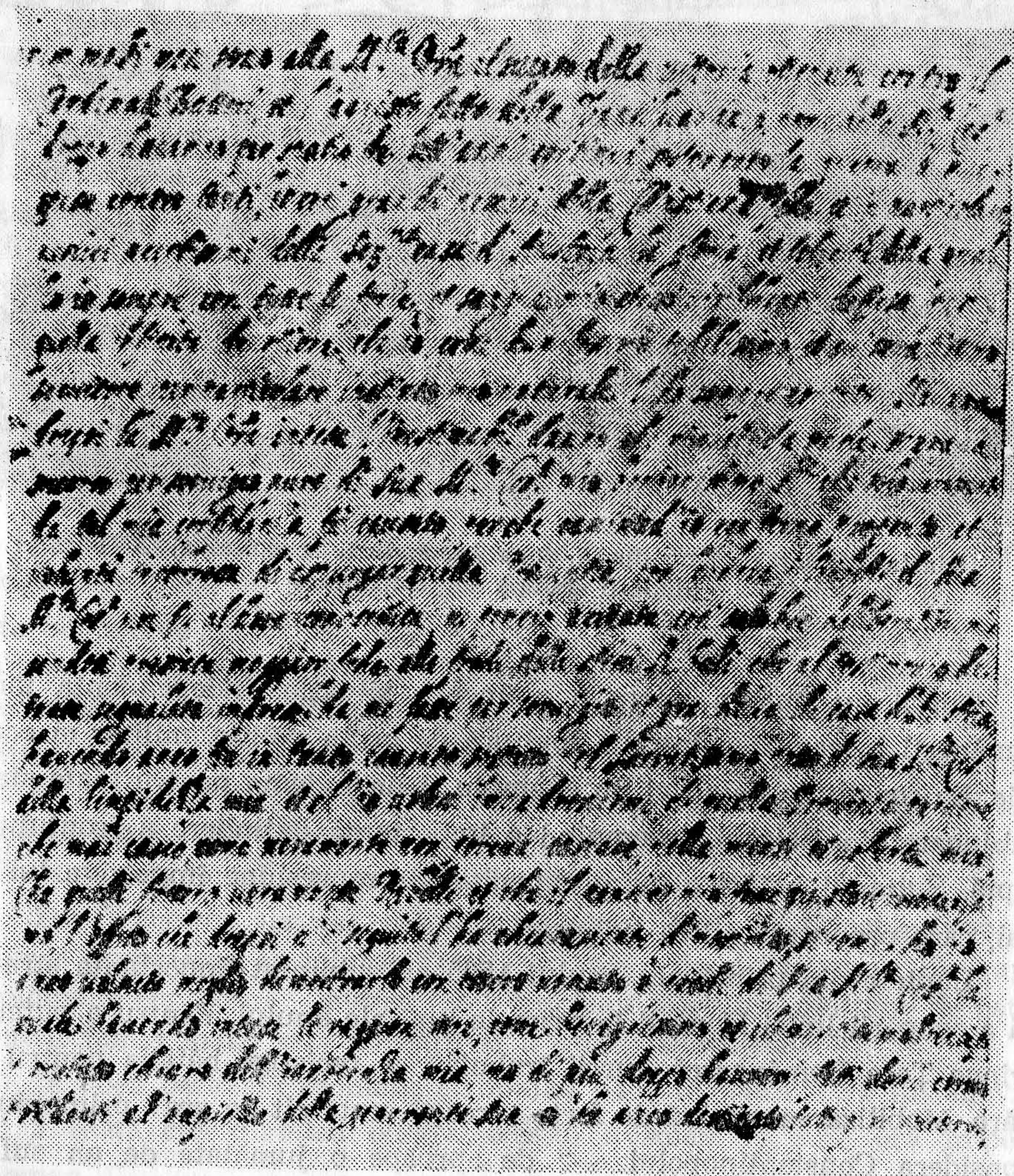
Harta Țărilor române din a doua jumătate a secolului al XVI-lea
(după o stampă contemporană)

Turcii nu puteau tolera o asemenea situație; independența țărilor românești înseamnă o întreită lovitură de ordin politic, militar și economic. Ea constituia de altfel un exemplu și un îndemn pentru toate statele subjugate din Balcani, însemnând o importantă extindere a frontului de luptă. Sultanul hotărî o mare expediție de represiune împotriva lui Mihai, care produsese atîtea tulburări.

Luptele din primăvara anului 1595 au subliniat importanța strategică a ocupării liniei Dunării în primele luni ale anului. Pentru a putea înfrînge Țara Românească, turcii trebuiau să recîştige bătălia pentru Dunăre. Mobilizarea masivă de forțe turcești arată cît de grav primejduit se considera Constantinopolul —“ de aproape o jumătate de an suferise

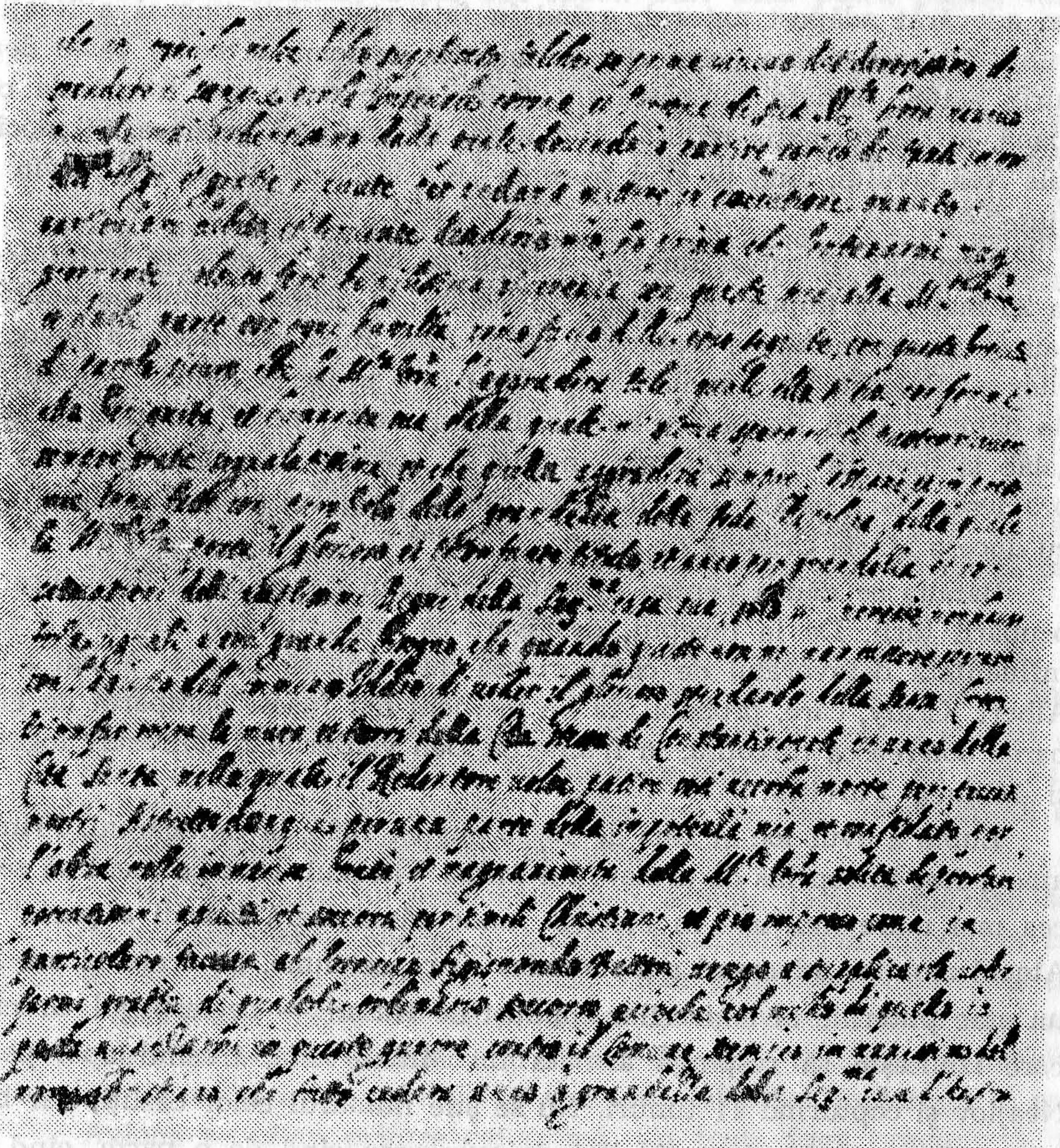
asediul de flămînzire și de a cărui cinste și mulțămire atîrna însăși stăpînirea împăratului 18).

Luptele din vara anului 1595 cuprind două faze. În prima fază, trupele turcești aflate sub conducerea marelui vizir Ferrat se apropiaseră încă din iunie de Dunăre, dar construirea unui pod peste fluviu nu era posibilă. Trecerea Dunării a fost împiedicată prin lupta vitejească a trupelor române, cît și prin lipsa de combativitate a soldaților turci cuprinși de anarhie. Ferrat pașa este înlocuit la Constantinopol cu Sinan-Pașa, adversarul său politic, la 7 iulie 1595.

Mihai vodă își dădea seama, încă din primăvară, că sultanul va ataca Țara Românească. De aceea, în a doua fază, care începe la sfârșitul lunii iulie, Mihai renunță să mai apere linia Dunării, preferînd să dea bătălia în condiții alese de el, în interiorul țării.

Armata turcească își termină pregătirile la Rus și forțează linia Dunării. Sinan Pașa trece Dunărea la 14 august pe un pod de vase, timp de trei zile¹⁹). Odată cu venirea turcilor, este adus în țară și renegatul Mihnea, fost domn al Țării Românești. Se vorbea de 40 000, 80 000 sau chiar de 100 000 de turci, dar nu toți aceștia erau luptători. Forțele

The image shows a scan of a handwritten document in Romanian, likely a military report or letter. The text is written in a dense, cursive script, characteristic of the 17th or 18th century. The document is oriented vertically and contains several lines of text, though the individual words are difficult to decipher due to the handwriting and the quality of the scan. The text appears to be a detailed account of military operations or a strategic plan, mentioning various locations and military units. The document is placed on a dark, textured background.

File de documente din Arhiva de la Simanca, referitoare la coaliția antiotomană din vremea lui Mihai Viteazul

turcești depășeau cu mult pe cele ale lui Mihai Viteazul, care n-a avut „mai mult de 20 000 de ostași“²⁰). Cronicile oficiale muntene amintesc de vreo 8 000 de oameni, la care se adăugau 2 000 de unguri conduși de Albert Kiraly. În orice caz, raportul real de forțe era de 1—2 în defavoarea românilor. Datorită acestui fapt, Mihai Vodă îi atrage dușmanul spre mlaștinile Neajlovului, în locuri primejdioase, ca și Ștefan la Vaslui. A ales această poziție pentru a nu permite o desfășurare largă de trupe și în același timp ca să se ferească de eventualitatea unei încercări. Experiența luptelor din iarnă îi arătase o poziție propice; erau tocmai pe drumul care duce de la Giurgiu la București, aproape de satele Călugăreni și Hulubești. În spate erau dealurile acoperite de păduri ce formau un adevărat adăpost natural, avînd în față valea mlăștinoasă a Neajlovului. Drumul ducea peste rîu pe un pod de lemn și cotea peste dealuri; astfel, armata turcească nu putea trece decît sub formă de coloană, într-o formație redusă. Aici turcii își vor găsi moartea, în mocirlele Neajlovului, cînd pe pod trecerea „era împiedicată de cei ce vin să ajute“²¹).

Primejdia ofensivei turcești a făcut pe Mihai să accepte tratatul de la 20 mai 1595 impus de Sigismund Batory. O primă acțiune de limitare sau chiar de anulare a tratatului de la Alba Iulia este aceea a negocierilor cu Polonia. La 2 iunie 1595, Mihai cere ajutorul Poloniei, la 15 iulie domnul Țării Românești revine asupra acestei cereri, arătînd că este „slab și învăluit“²²). Ștafetele anunță în Transilvania și în Moldova apropierea mării bătălii. Dar, la Alba Iulia se pregătea nunta lui Sigismund cu ducesa Maria Cristina de Austria.

Bătălia se dădea pentru apărarea orașului de scaun și împiedicarea ocupării țării. De la început, desfășurarea operațiunilor militare a fost influențată defavorabil de comportarea dușmănoasă față de Mihai a lui Albert Kiraly, care, probabil, la un moment dat fusese cumpărat de gruparea boierească turcofilă, în frunte cu Dan vistiernicul, Miroslav logofăt și Mihnea Turcitul.

Lupta a avut loc în ziua de 13/23 august 1595, la Călugăreni. Primul atac a fost întreprins de armata lui Mihai Viteazul, care „a făcut să sară cea mai mare mulțime în mocirlă, unde rămăseseră înecați o parte“²³). Atacul ambilor adversari s-a succedat cu repeziciune. La orele 11 are loc un atac puternic al ienicerilor conduși de Hasan — beglerbegul Greciei, care izbutește să respingă armata lui Mihai vodă, trecînd apoi peste Neajlov și capturînd 11 tunuri. Nu se știe numărul celor căzuți, dar bătălia a ținut toată ziua, „înclinînd învingerea cînd de o parte, cînd de alta“²⁴).

Lovitura de răspuns a fost cumplită, încît a fost aruncată în mlaștină o bună parte a armatei otomane, reușind să se pună pe fugă trei pași : Hasan de Timișoara, Mustafa de Bosnia și Haidar. Însuși Sinan pașa a căzut de pe cal în mocirlă, de unde cu mare greutate a fost scos de ai săi. Astfel, eroismul ostașilor, hotărîți să apere independența țării, a îndreptat din nou situația. Condeii lui Cantarini consemna : „turcii începură a se trage îndărăt și apoi a fugi cu de-aevea“²⁵).

În acest atac victorios, Mihai, pentru a încuraja pe ai săi, se azvîrle cu securea în mînă asupra dușmanului. Unul din pașii turci, Caraiman, cade cu capul despicat de o lovitură. Tunurile lui Kiraly izbesc din flanc, iar un detașament de 200 de cazaci, sub comanda căpitanului Cocea, și 200 de ardeleni izbesc din spate. Sînt uciși patru pașale turcești și șapte sangeaci.

Talentul de strateg al lui Mihai, ce a știut să folosească particularitățile terenului și să-și atragă adversarul, superior ca număr și armament, a fost recunoscut pînă și de participanții aflați, din diferite pricini, în tabăra otomană, anume militarul spaniol Diego Galan, căzut în robia turcească. Acesta a relatat că : „(...) turcii au fost urmăriți de aproape și hărțuiți pînă la rîu și pod (...) strînsoarea era atît de mare încît însuși Sinan-pașa a căzut în mocirlă“²⁶).

Pentru a pune din nou orînduială în armata sa, Sinan a hotărît retragerea spre sud. Rămasă stăpînă a terenului de luptă, armata Țării Românești obține în aceeași zi o însemnată victorie. Armata turcească încă nu era distrusă și se retrage cu însemnate pierderi spre Giurgiu pentru refacerea forțelor. Dar superioritatea numerică a turcilor face ca oastea lui Mihai să se retragă pentru a evita o nouă luptă, care ar fi avut loc în condiții nefavorabile pentru români.

După un scurt popas la Copăceni, pe Argeș, și un al doilea la Văcărești, retragerea continuă spre Tîrgoviște ; de aici se merge spre Dîmbovița, spre nord, pînă la Stoieniști; în dimineața de 27 august 1595 au ajuns la Tîrgoviște. Țăranii fugeau care încotro, mulți au fost luați robi, alții atacau cetele răzlețe ale turcilor, așa cum au făcut țăranii din zona Buzăului, careucid peste 400 de turci.

La începutul lui octombrie 1595, armata Țării Românești se unește cu armata transilvăneană și pornesc contraofensiva împotriva unor forțe superioare ca putere de luptă. Sinan părăsește Tîrgoviștea cu grosul armatei sale. La 6 octombrie Tîrgoviștea, „vechiul cuib al domniei“²⁷), este eliberată de armatele lui Mihai Viteazul. Cetatea era întărită cu 40 de tunuri și avea provizii pe trei ani. Ali-pașa Haidarogli și cadiul din Avlona se aflau printre cei prinși. Cu toată fuga precipitată, transformată în panică și derută, a armatei otomane, ariergărzile acesteia, îm-

povărate de numărul mare de robi și de carele încărcate cu pradă, au fost ajunse din urmă de armata aliată lângă Giurgiu. Bucureștiul este eliberat de Ștefan Răzvan, domnul Moldovei. La 12 octombrie, Mihai și Sigismund reușesc să zdrobească ariergarda trupelor care încearcă să treacă fluviul peste un pod de vase. După un asediu de câteva zile, cetatea Giurgiului a fost luată cu asalt, la 20—30 octombrie 1595, obținându-se în acest fel o strălucită victorie, iar „Sinan a pierdut și tezaurul de război pentru plata oștilor“²⁸). Așa cum scrie cronicarul otoman Karacelebi — Zade : „Mihai, în văzul lui Sinan-pașa, a distrus toată cetatea Giurgiului“²⁹).

Sinan pașa a fost destituit din funcția de mare vizir. Carrillo scrisese la Roma papei că „niciodată casa lui Osman n-a suferit o mai mare catastrofă“³⁰).

Eliberarea țărilor românești de sub dominația otomană, fruct al unui an de victorii, era un fapt împlinit, iar hotarul este fixat neștirbit pe linia Dunării. Un raguzan, Paulo Giorgio, afirma că după retragerea oștirii lui Sinan, cete ale lui Mihai vodă au trecut Dunărea pînă la Rasgrad, făcîndu-i „pe dușmani să fugă pînă la muntele Em (Balcani)“³¹).

În timp ce la Praga se făureau planuri abstracte, trupele române apărau linia Dunării și preveneau atacurile turcești prin incursiuni în ținuturile dobrogene și bulgărești.

Tratatativele duse de Sigismund Bathori cu împăratul Rudolf al II-lea, la Praga, în ianuarie—martie 1599, făceau să tergiverseze întreprinderea unei acțiuni hotărîte. În mai, operațiunile de la sud de Dunăre au avut ca scop sprijinirea acțiunilor armatei transilvănene din Banat spre Timișoara și Lipova, trupele imperiale și transilvănene suferind înfrîngerile la Keresztes și Eger. În aceeași lună mai, ofensiva turco-tătară este înfrîntă de Mihai vodă. Domnul Țării Românești ar fi preferat să continue lupta împotriva turcilor, însă situația era foarte grea. Înțelegerea cu turcii nu o concepea decît ca pe un mijloc de a-și pregăti mai bine acțiunile viitoare. Același scop îl are și vizita lui Mihai Viteazul la 9/19 decembrie 1596 în Trasilvania, unde acesta arăta că „trebuie să se adune puterile și să înceapă a lucra serios nu ca pînă acum“³²), împotriva turcilor.

În opinia europeană, înfrîngerea armatelor turcești, considerate încă invincibile, stîrnea în chip firesc uimire și admirație ; documentul redă : „Un embahador — Pera — del Voievod Michael de Valachia cuenta de los sucesos que su Amo en los dias passados y trae en senal algunos banderas y otros tropheos, disen que tambien passar adelante con suos fuersas contra el comun Enemigo“, (un ambador al voievo-

dului Mihai al Valahiei povestește despre succesele sufletului — popo-
rului — său în zilele trecute și a luat ca însemne anumite steaguri și
alte trofee, mai zice că de asemenea vor merge mai departe cu forțele
lor împotriva inamicului comun — Imperiul Otoman³³).

Aceste țeluri aveau să călăuzească pînă la sfîrșit toate acțiunile mă-
rețe ale celui care a fost Mihai vodă Viteazul, simbolul aspirațiilor de
veacuri ale tuturor românilor.

N O T E :

1. Ion Sîrbu, **Istoria lui Mihai vodă Viteazul, domnul Țării Românești**, vol. I, București, 1904, p. 129.
2. Veress, **Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești**, IV, București, 1932, p. 55.
3. Nicolae Iorga, **Istoria lui Mihai Viteazul**, 1968, p. 84.
4. E. Hurmuzachi, **Documente privitoare la Istoria românilor**, IX, București, 1888, p. 374.
5. Alexandru Ștefulescu, **Istoria Țîrgul-Jiului**, Țîrgu-Jiu, 1906, p. 43.
6. **Istoria Țării Românești**, p. 54.
7. Arhiva generală de la Simanca, Secția Statul 701, f. 4 (1. II. 1594).
8. Hurmuzachi, XI, p. 429.
9. Arhiva generală de la Simanca secția Statul 701, f. 28 (16. VI. 1594).
10. Arhiva generală de la Simanca, Secția Statul 1094, f. 164, (30. V. 1595).
11. Arhiva generală de la Simanca, Secția Statul 1094, f. 158, (30. V. 1595).
12. Hurmuzachi, XII, p. 18, nr. XLVI.
13. Hurmuzachi, IV, p. 189.
14. Pernice, loc. cit., apud., N. Iorga, **Istoria lui Mihai Viteazul**, p. 162.
15. Arhiva generală de la Simanca Secția Statul 709, f. 128 (18. XII. 1596).
16. S. Veress, op. cit., IV, p. 198.
17. Hurmuzachi, Supl. II, p. 341, nr. doc. CLXXIV.
18. Hurmuzachi, **Documente**, XII, p. 54, sr. CXV.
19. Hurmuzachi. **Documente**, III, p. 70, nr. CXXIV.
20. Paul Cernovodeanu, **Societatea feudală românească văzută de călători străini (sec. XV—XVIII)**, Ed. Academiei R.S.R., București, 1973, p. 164.
21. Dan Simonescu, **Cronica lui Baltazar Valter despre Mihai Viteazul în raport cu cronicile interne contemporane**, în : „Studii și materiale de istorie medie“, III (1959), p. 487.
22. P.P. Panaitescu, **Documente privitoare la istoria lui Mihai Viteazul**, București, p. 13.
23. Hurmuzachi, III (1), p. 487.
24. Ibidem, p. 132.
25. Ibidem, p. 489.
26. **Călători străini despre țările române**, vol. III, Ed. științifică, București, 1970, p. 529 și urm.
27. Veress, op. cit., p. 291, nr. 158.
28. Hurmuzachi, III (1), p. 274.
29. Hadgi Halifa, **Cronică rezumativă**, vol. I, p. 61.
30. Hurmuzachi, **Documente**, XII, p. 207.
31. Ibidem, p. 178, nr. CCLXIV.
32. Hurmuzachi, Supliment, II (1), p. 379, nr. doc. CLXXXVIII.
33. Arhiva geenerală de la Simanca, Secția Statul 706, f. 27 (11.II.1599).

BIBLIOGRAFIE

- Arhiva generală de la Simanca, Secția Statul 701, 706, 709, 1094.
- **Documente privind Istoria României**, sec. XVI (B), Ed. Academiei R.S.R.
- Hurmuzachi, **Documente privitoare la Istoria românilor**, vol. III/1, III/2, VI/1, IV/2, VIII, XI, XII.
- **Istoria Țării Românești 1290—1690 (Letopisețul Cantacuzinesc)**, Ediție critică de C. Grecescu și D. Simonescu, București, 1960.
- Panaitescu P.P., **Documente privitoare la istoria lui Mihai Viteazul**, București, 1936.
- Simonescu D., **Cronica lui Baltazar Walter despre Mihai Viteazul în raport cu cronicile interne contemporane**, în : „Studii și materiale de istorie modernă“, vol. III, 1959, p. 7—99.
- Verres A., **Documente privitoare la istoria Ardealului, Modlovei și Țării Românești**, vol. IV—VII, București, 1932—1934.
- Bălcescu N., **Istoria românilor sub Mihai vodă Viteazul**, în : idem, **Opere**, vol. I, București, 1954.
- Iorga N., **Istoria lui Miha Viteazul**, 2 vol., București, 1935.
- Panaitescu P.P., **Mihai Viteazul**, București, 1936.
- Sîrbu I., **Istoria lui Mihai vodă Viteazul, domnul Țării Românești**, 2 vol., București, 1904.